

dr KATARZYNA KALATA

radca prawny

KONTROLA PIP 2026

Od skargi do odwołania

B2B

ZLECENIE

DZIEŁO

USTALENIA
ANALIZA
DECYZJA

Kancelaria Kalata

PRAKTYKA
KONTEKST
ROZWIĄZANIA

KANCELARIA KALATA

PRAKTYCZNY PORADNIK

KONTROLA PIP 2026

Od skargi i kontroli do decyzji, odwołania oraz
konsekwencji ZUS i podatkowych

dr Katarzyna Kalata

KancelariaKalata

Warszawa 2026

Informacje wydawnicze

AUTOR	dr Katarzyna Kalata
WYDAWCA	Kancelaria Kalata
WYDANIE	pierwsze, Warszawa 2026
STAN PRAWNY	18 września 2026 r.
ISBN	978-83-983402-1-2

Publikacja ma charakter informacyjny i praktyczny. Nie stanowi porady prawnej w indywidualnej sprawie.

VISTRA LAB, bohaterowie i opisane zdarzenia są fikcyjne. Dokumenty urzędowe i interpretacje PIP oznaczono wskazaniem źródła.

Słowo od autorki	9
ROZDZIAŁ I.....	10
Wprowadzenie - jak korzystać z publikacji i kim są jej bohaterowie?.....	10
Jak pracować z przykładem VISTRA LAB	11
VISTRA LAB	13
Profil i organizacja spółki.....	13
Chronologia przykładowej sprawy	14
Teczka startowa spółki	15
Anna Rudzka - KONTRAKT B2B.....	16
Jak Anna faktycznie wykonuje usługi	17
Przykład 1. Umowa o świadczenie usług marketingowych - Anna Rudzka.....	17
Dowody i pierwsza hipoteza odwołania – Anna	19
Marta Kurek - UMOWA ZLECENIA	20
Jak Marta faktycznie wykonuje zlecenie.....	20
Przykład 2. Umowa zlecenia - Marta Kurek	21
Dowody i realistyczna strategia – Marta	23
Ewa Lis - POWTARZALNE UMOWY O DZIEŁO	24
Jak Ewa wykonuje kolejne dzieła	24
Wzór 3. Umowa o dzieło - Ewa Lis.....	25
Dowody i pierwsza hipoteza odwołania - Ewa.....	26
Trzy relacje, trzy strategie odwołania.....	26
Anna - obrona co do zasady	27
Marta - obrona warstwowa.....	27
Ewa - obrona rezultatu	27
Formuła praktycznego zarzutu.....	28
Co musisz wiedzieć na początek:	28
Czym ta publikacja różni się od komentarza do ustawy?	29
Reforma PIP 2026 - co rzeczywiście się zmieniło.....	30
Decyzja czy powództwo OIP?	32
Co musi zawierać decyzja OIP?	35
Od jakiej daty decyzja ustala umowę o pracę?	36
Skutki prawne a wykonalność decyzji	38
Rygor natychmiastowej wykonalności	39
Odwołanie w skrócie	42
Szybkość nowego postępowania.....	43
Przepisy przejściowe.....	44
Reforma w praktyce: trzy relacje, trzy różne strategie procesowe	45
Anna Rudzka - B2B: spór o granicę koordynacji.....	45
Marta Kurek - zlecenie: wysokie ryzyko materialne i procesowe	45
Ewa Lis - dzieło: rezultat, odbiór i samodzielność.....	46
Checklista po wejściu reformy.....	46
Art. 22 Kodeksu pracy - praktyczny test kwalifikacji współpracy	47
Osobiste świadczenie pracy	49
Kierownictwo i podporządkowanie	50
Pytania rozstrzygające	50
Podporządkowanie autonomiczne	51
Miejsce i czas pracy.....	52

Odpłatność i sposób rozliczenia	53
Ciągłość i staranne działanie	53
Ryzyko pracodawcy i ryzyko wykonawcy	54
Włączenie w strukturę organizacyjną	55
Wola stron i nazwa umowy	56
Test B2B	57
Test umowy zlecenia	58
Test umowy o dzieło	59
Test 30 pytań przed kontrolą	59
Orzecznictwo dotyczące art. 22 KP - mapa argumentów	61
Decyduje sposób wykonywania pracy, nie nazwa umowy	62
Brak automatycznego domniemania stosunku pracy	63
Praktyczny argument do odwołania	64
Relacja może zmienić charakter w czasie	64
Podporządkowanie jest cechą wiodącą	65
Podporządkowanie może być autonomiczne	66
Zastosowanie do B2B: test wiążącego polecenia	67
Kontrola usług nie zawsze jest kierownictwem	67
Osobiste świadczenie pracy i zastępstwo	68
Ryzyko pracodawcy	69
Jeden zawód może być wykonywany w różny sposób	70
Jak zbudować zarzut z orzeczenia	72
Wnioski końcowe rozdziału pierwszego	74
Źródła i stan prawny rozdziału pierwszego	75
Akty prawne	75
Wybrane orzeczenia	75
ROZDZIAŁ II	76
Od skargi do rozliczeń	76
Konflikt i skarga do PIP	77
Mapa uprawnień PIP	77
Wykładnia i praktyczne znaczenie	80
Co wie już inspektor PIP?	85
Jak może bronić się firma?	85
Jak powinna wyglądać obrona poszczególnych relacji?	86
Jak reagować w toku kontroli?	87
Co zrobić krok po kroku?	90
Najczęstsze błędy	90
Przygotowanie do kontroli i pierwsze 24 godziny	91
Co dzieje się w VISTRA LAB?	96
Co zrobić krok po kroku przed pierwszą czynnością kontrolną	96
Wiadomość wewnętrzna uruchamiająca zabezpieczenie dowodów	98
Najczęstsze błędy przed rozpoczęciem kontroli	99
Wnioski dla zarządu, HR i pełnomocnika	100
Przebieg kontroli PIP	100

SPIS TREŚCI

Co mówi prawo	101
Pojawienie się inspektora w VISTRA LAB	103
Legitymacja i upoważnienie	104
Wzór upoważnienia okazanego VISTRA LAB	105
Pierwsze żądanie dokumentów	106
Wzór e-maila inspektora do VISTRA LAB	107
Jak firma powinna odczytać żądanie	108
Odpowiedź organizacyjna i wniosek o doprecyzowanie	110
Wzór odpowiedzi spółki	111
Przekazanie pierwszego pakietu	111
Wzór wiadomości przewodniej	112
Dokument, którego spółka nie posiada	112
Wzór oświadczenia o nieposiadaniu dokumentu	113
Dodatkowe żądanie po analizie dokumentów	114
Wyjaśnienia i przesłuchania	115
Rozmowa z Anną Rudzką	115
Rozmowa z Martą Kurek	116
Rozmowa z Ewą Lis	117
Ochrona tożsamości osoby przekazującej informacje	118
Wzór krótkiego zażalenia na zakres utajnienia	119
Jak argumentuje PIP	122
Jak może bronić się firma	123
Jakie dowody są potrzebne	125
Co zrobić krok po kroku w toku kontroli	126
Najczęstsze błędy	126
Najważniejsze wnioski dla zarządu, HR i pełnomocnika	127
Protokół kontroli	127
O co chodzi	127
Co mówi prawo	128
Projekt roboczy a protokół przedstawiony do podpisu	129
Jak czytać protokół	130
Przykładowy protokół kontroli VISTRA LAB	130
Co w przykładowym protokole wymaga reakcji	134
Jak argumentuje PIP	135
Jak może bronić się firma	136
Najczęstsze błędy	137
Checklista protokołu	137
Najważniejsze wnioski dla zarządu, HR i pełnomocnika	138
Zastrzeżenia do protokołu	138
O co chodzi	138
Co mówi prawo	139
Co wynika z orzecznictwa i charakteru kontroli	141
Co dzieje się w VISTRA LAB	142
Jak argumentuje PIP	143
Jak może bronić się firma	143
Jakie dowody są potrzebne	144

Co zrobić krok po kroku	145
Najczęstsze błędy	145
Checklista i dokument do wykorzystania.....	147
Pełny wzór zastrzeżeń VISTRA LAB	148
Najważniejsze wnioski dla zarządu, HR i pełnomocnika	157
Dla zarządu.....	157
Dla HR.....	157
Dla pełnomocnika	157
Wnioski ogólne.....	158
ROZDZIAŁ III	159
Wprowadzenie	159
Chronologia przykładowej sprawy.....	165
Jak korzystać z tego rozdziału	165
Jak PIP czyta art. 22 Kodeksu pracy – indywidualne interpretacje GIP	166
Co mówi prawo – status i granice ochrony interpretacji	167
Jak korzystać z cudzej interpretacji w sprawie VISTRA LAB.....	169
Interpretacja nr 1 – krótkie zadanie na platformie może być pracą tymczasową	170
Interpretacja nr 2 – powtarzające się krótkie zadania ocenia się według rzeczywistej praktyki.....	173
Interpretacja nr 3 – cele sprzedażowe nie muszą oznaczać podporządkowania	175
Interpretacja nr 4 – koordynacja projektu i wymogi bezpieczeństwa nie są jeszcze kierownictwem.....	177
Interpretacja nr 5 – stała trasa i autonomia wykonawcza kierowcy nie wykluczają etatu	180
Interpretacja nr 6 – włączenie opiekuna w zorganizowany proces może przesądzić o zatrudnieniu	182
Interpretacja nr 7 – swoboda grafiku nie oznacza braku podporządkowania.....	184
Interpretacja nr 8 – płatność za kurs, dobrowolność oraz zastępstwo potwierdzają charakter zlecenia.....	186
Interpretacja nr 9 – własne ryzyko, podwykonawcy i inni klienci budują rzeczywisty model B2B.....	188
Wspólne wnioski interpretacji	190
Co interpretacje oznaczają dla trzech relacji VISTRA LAB	191
Anna Rudzka – B2B	191
Marta Kurek – umowa zlecenie	192
Ewa Lis – powtarzalne umowy o dzieło	192
Jak zastosować interpretację krok po kroku?.....	194
Najczęstsze błędy	195
Dokument do wykorzystania – karta porównania z interpretacją GIP	196
Przykładowy fragment stanowiska VISTRA LAB	197
Wnioski dla zarządu, HR i pełnomocnika	197
Dla zarządu.....	197
Dla HR.....	198
Dla pełnomocnika	198
Pełne brzmienie interpretacji indywidualnych GIP nr 1–9.....	198
Interpretacja nr 1.....	199
Interpretacja nr 2.....	210
Interpretacja nr 3.....	221
Interpretacja nr 4.....	228

Interpretacja nr 5	236
Interpretacja nr 6	242
Interpretacja nr 7	248
Interpretacja nr 8	257
Interpretacja nr 9	263
Polecenie poprzedzające decyzję	271
Co mówi prawo?	272
Warunek uprzedniego umożliwienia stronom zajęcia stanowiska	272
Dwa przedmioty polecenia	273
Forma i termin	273
Skutek niewykonania	274
Co oznacza wykonanie polecenia	275
Co dzieje się w VISTRA LAB?	277
Jak argumentuje PIP?	279
Jak może bronić się firma?	280
Warstwa pierwsza: procedura	280
Warstwa druga: fakty i dowody	280
Warstwa trzecia: wybór strategii	282
Jakie dowody są potrzebne?	283
Co zrobić krok po kroku?	284
Najczęstsze błędy	285
Dokumenty do wykorzystania	285
Dokument nr 1 – wzór wypełniony – Marta Kurek	286
Dokument nr 2 – wzór wypełniony – Marta Kurek	288
Dokument nr 3 – czysty wzór	291
Gotowi do wysyłki - checklista przedwysyłkowa i podział ról w firmie	293
Checklista przed wysłaniem odpowiedzi	293
Dla zarządu	293
Dla HR i osób organizujących pracę	294
Dla pełnomocnika	295
ROZDZIAŁ IV	296
Postępowanie przed okręgowym inspektorem pracy	296
Co mówi prawo?	296
Kto wydaje decyzję i dlaczego termin na odwołanie to miesiąc, a nie 7 czy 30 dni	297
Co dzieje się w VISTRA LAB?	299
Pierwsze stanowisko procesowe	300
Decyzja OIP czy powództwo do sądu pracy?	301
Dwie drogi, których nie wolno mieszać	301
Dlaczego VISTRA LAB wybiera spór zamiast bezwarunkowego uznania decyzji	302
Co musi zawierać decyzja	303
Siedem rozstrzygnięć w jednym dokumencie	303
Skutki wydania decyzji a rygor wykonalności	305
Trzy decyzje dla VISTRA LAB	306
Decyzja I – Anna Rudzka	306
Decyzja II – Marta Kurek	310
Decyzja III – Ewa Lis	315
Rygor natychmiastowej wykonalności	319

Dwa różne środki procesowe.....	319
Test legalności rygoru – co sprawdzić?.....	320
Rygor a zabezpieczenie z art. 755 ⁶ KPC.....	321
Dlaczego VISTRA LAB odwołuje się od wszystkich decyzji	323
Decyzja zarządu.....	323
Dlaczego odwołanie obejmuje całą sentencję.....	324
Jak napisać odwołanie?.....	325
Cztery elementy każdego zarzutu	326
Jak prawidłowo formułować zarzuty odwołania.....	326
Zarzuty naruszenia prawa materialnego.....	326
Zarzuty naruszenia przepisów postępowania	328
Zarzuty dotyczące ustaleń faktycznych	330
Zarzuty dotyczące rygoru natychmiastowej wykonalności.....	331
Wzór odwołania dla Anny Rudzkiej	333
Wzór odwołania dla Marty Kurek.....	341
Wzór odwołania dla Ewy Lis	351
Jeżeli rygor zostanie nadany późniejszym postanowieniem	361
Zażalenie na postanowienie o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności.....	362
Checklista przed wniesieniem odwołania	365
Decyzja – wzór 17.08.....	367
Decyzja z rygorem – wzór 17.09	369
ROZDZIAŁ V	371
ZUS w czasie trwania sporu	376
Czego nie robić w czasie postępowania	377
Zawieszenie biegu przedawnienia należności składowych.....	377
Pakiet danych przygotowywany jeszcze przed wyrokiem	378
ZUS po ostateczności decyzji albo prawomocności wyroku	378
Jak liczyć termin.....	379
Zaliczenie wcześniej opłaconych składek.....	380
Składki społeczne to nie całe rozliczenie	381
Kolejność czynności po prawomocnym zakończeniu.....	382
Trzy relacje VISTRA LAB w rozliczeniu ZUS	382
Anna Rudzka: B2B.....	382
Marta Kurek: zlecenie	383
Ewa Lis: powtarzalne umowy o dzieło.....	384
Skutki prawomocności.....	385
Konsekwencje podatkowe: także po rozstrzygnięciu, według odrębnych zasad	385
Co firma robi w trakcie procesu.....	386
PIT po zmianie źródła przychodu	387
VAT w relacji B2B.....	388
CIT i koszty spółki	388
Zakończenie.....	390

Słowo od autorki

Napisałam tę publikację dla osób, które po kontroli Państwowej Inspekcji Pracy muszą podjąć konkretne decyzje jakie okoliczności wyjaśnić inspektorowi, które ustalenia zakwestionować i jak przygotować odwołanie. Znajomość art. 22 Kodeksu pracy jest konieczna, lecz sama nie wystarcza. O wyniku sporu decydują również chronologia zdarzeń, jakość dowodów i właściwa reakcja na każdym etapie postępowania.

Dlatego przez całą książkę prowadzę jedną fikcyjną sprawę VISTRA LAB. Trzy odmienne relacje pokazują, dlaczego ten sam element organizacji pracy nie ma zawsze tego samego znaczenia prawnego. Zamieszczone pisma służą jako punkt wyjścia do własnej analizy, nie jako formularze do bezrefleksyjnego podpisania. Przed ich użyciem należy sprawdzić fakty, terminy, treść konkretnego rozstrzygnięcia i aktualny stan prawny.

Z pozdrowieniami,
dr Katarzyna Kalata

WAŻNA INFORMACJA

Publikacja ma charakter informacyjny i praktyczny. Publikacja nie jest poradą prawną w indywidualnej sprawie. Nie zastępuje kontaktu z prawnikiem. Każda sprawa opiera się na własnym stanie faktycznym, własnych dokumentach i własnych dowodach.

Stan prawny na dzień 18 sierpnia 2026 r.

ROZDZIAŁ I

Wprowadzenie - jak korzystać z publikacji i kim są jej bohaterowie?

W niniejszej publikacji problematykę stwierdzania istnienia stosunku pracy w relacjach formalnie opartych na umowach cywilnoprawnych (tzw. przekształcania umów cywilnoprawnych w umowy o pracę) przedstawiam na praktycznych przykładach osadzonych w realiach fikcyjnej spółki technologicznej VISTRA LAB. Na jej przykładzie prześledzimy trzy podobne potrzeby biznesowe, które zostały zrealizowane przy wykorzystaniu trzech różnych form współpracy cywilnoprawnej. Każda z nich pozwoli pokazać inne okoliczności, które mogą mieć znaczenie przy ocenie, czy dana relacja w rzeczywistości nie spełnia cech stosunku pracy.

A

Anna Rudzka prowadzi działalność gospodarczą i wystawia faktury za usługi marketingowe na podstawie kontraktu B2B.

M

Marta Kurek obsługuje klientów na podstawie umowy zlecenia.

E

Ewa Lis zawiera kolejne umowy o dzieło na oznaczone projekty graficzne.

Zarząd widzi trzy umowy cywilnoprawne. Państwowa Inspekcja Pracy zapyta jednak nie tylko o dokumenty, lecz przede wszystkim

o to, kto wyznaczał zadania, czas i miejsce pracy, kto ponosił ryzyko oraz czy każda z osób mogła rzeczywiście organizować pracę samodzielnie.

Powyższe pytanie jest osią całej publikacji. Od 8 lipca 2026 r. okręgowy inspektor pracy może, po kontroli i odrębnym postępowaniu, wydać decyzję stwierdzającą istnienie stosunku pracy. Reforma nie stworzyła domniemania etatu i nie zmieniła art. 22 Kodeksu pracy. Zmieniła natomiast organ, tryb i tempo sporu. Dlatego obrona VISTRA LAB zaczyna się przed wydaniem decyzji przekształcającej umowę cywilnoprawną w umowę o pracę przez Państwową Inspekcję Pracy tj. od rekonstrukcji faktów, zabezpieczenia danych elektronicznych, oceny ryzyka każdej relacji i przypisania każdego twierdzenia do konkretnego dowodu.

Jak pracować z przykładem VISTRA LAB

Wszystkie osoby, daty, kwoty, wiadomości i dokumenty w przykładzie są fikcyjne. Zostały jednak ułożone tak, aby odpowiadały problemom występującym w rzeczywistych kontrolach: część faktów wspiera kwalifikację cywilnoprawną, część pracowniczą, a część wymaga oceny w pełnym kontekście.